

Protecția proprietății industriale în Republica Moldova

Natalia Mogol, Dorin Cimil

Policy Brief

Nr. 3
August, 2022

Association
Henri Capitant
Moldova

Jean Monnet Support to Associations in European
Integration and Intellectual Property Protection Studies
nr. ref. 611344-EPP-1-2019-1-MD-EPPJMO-SUPPA

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Despre autori:

Natalia Mogol - Dr., expert cheie în cadrul proiectului Jean Monnet EUPROIN implementat de Asociația de Cultură Juridică Henri Capitant din Moldova

Dorin Cimil - Dr., conferențiar universitar Universitatea de Stat din Moldova, membru-fondator al Asociației de Cultură Juridică Henri Capitant din Moldova, , expert cheie in cadrul proiectului Jean Monnet EUPROIN

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului Jean Monnet Support to Associations in European Integration and Intellectual Property Protection Studies / EUPROIN, implementat de Asociația de Cultură Juridică Henri Capitant Moldova, nr. ref. 611344-EPP-1-2019-1-MD-EPPJMO-SUPPA

Pentru mai multe detalii accesați: <https://euproin.md/>

Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta

ASOCIAȚIA DE CULTURĂ JURIDICĂ HENRI CAPITANT MOLDOVA

Policy Brief

Protecția proprietății industriale în Republica Moldova

Natalia Mogol, Dorin Cimil

Chișinău, 2022

Introducere

Cadrul juridic de organizare și de funcționare a sistemului de protecție a proprietății intelectuale în Republica Moldova a fost constituit de-a lungul anilor având la bază prevederile constituționale prin care este consfințit dreptul cetățenilor la proprietatea intelectuală, precum și asumarea de către stat a sarcinii de a păstra, dezvolta și propaga realizările culturii și științei (art 33 Constituție), dar și prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova a devenit parte prin continuare de efecte sau prin aderare urmare proclamării independenței.

La nivel legal obiectele de proprietate intelectuală se divizează în două categorii:

- a) obiecte de proprietate industrială (invenții, soiuri de plante, topografii de circuite integrate, mărci, desene și modele industriale, indicații geografice, denumiri de origine și specialități tradiționale garantate);
- b) obiecte ale dreptului de autor (opere literare, artistice și științifice etc.) și ale drepturilor conexe (interpretări, fonograme, videograme și emisiuni ale organizațiilor de difuziune etc.).

De domeniul proprietății intelectuale țin și alte bunuri ce dispun de un sistem de reglementare separat, cum ar fi:

- a) secretul comercial (know-how);
- b) numele comercial.

Spre deosebire de drepturile de autor și conexe, care acoperă doar forma de exprimare a ideilor, dreptul proprietății industriale acoperă protecția ideilor și se materializează în drepturile de a interzice terților utilizarea fără permisiune a acestor idei¹.

Expresia proprietate industrială este uneori eronat înțeleasă drept referindu-se la bunurile mobile și imobile folosite în producția industrială (uzine, echipament de producere, etc.). În fapt, proprietatea industrială se referă la activele imobilizate sub forma de imobilizări necorporale (invenții, mărci, desene și modele industriale, etc.).

Proprietatea industrială se referă la protecția produselor și procedeele noi prin brevete de invenții, protecția anumitor active comerciale prin intermediul mărcilor, aspectului exterior al produselor prin desene și modele industriale, etc.

Convenția de la Paris² (art. 1(2)) prevede că protecția proprietății industriale are ca obiect brevetele de invenție, modelele de utilitate, desenele și modelele industriale, mărcile de fabrică sau de comerț, mărcile de serviciu, numele comercial și indicațiile de proveniență sau denumirile de origine, precum și reprimarea concurenței neloiale.

Protecția împotriva concurenței neloiale a fost recunoscută ca fiind parte a sistemului de protecție a proprietății industriale în cadrul Conferinței Diplomatice de la Bruxelles, convocate în anul 1900 în

¹ Dihotomie exprimată în articolul 9(2) al Acordului privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț (Acordul TRIPS).

² Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale din 20 martie 1883 revizuită la Bruxelles la 14 decembrie 1900, la Washington la 2 iunie 1911, la Haga la 6 noiembrie 1925, la Londra la 2 iunie 1934, și la Stockholm la 14 iulie 1967 și modificată la 2 octombrie 1979

vederea revizuirii Convenției de la Paris și s-a manifestat prin introducerea în Convenție a articolului 10bis. De menționat că atât legislația națională cât și cea internațională are o evoluție dinamică și semnificativă, în special în direcția de a deveni un instrument de promovare a liberei concurențe în loc de concurență loială³. Această direcție de dezvoltare aduce legislația cu privire la concurența neloială foarte aproape de legile privind concurența, sau legile antimonopol. Pe de altă parte legile cu privire la concurența neloială sunt foarte des asociate legilor cu privire la protecția consumatorilor. Reieșind din complexitatea acestui domeniu al proprietății industriale, ultimul va constitui obiectul unui studiu separat.

În prezentul, ne vom referi la următoarele domenii ale proprietății industriale: invenții, soiuri de plante, mărci, desene și modele industriale, indicații geografice denumiri de origine și specialități tradiționale garantate.

I. Cadrul legal de reglementare a regimului protecției proprietății industriale

În linii mari, legislația națională este armonizată cu reglementările europene și cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Cadrul regulator aplicabil protecției proprietății industriale în Republica Moldova este complex și este constituit din:

1. Actele normative naționale în domeniul protecției proprietății industriale

- 1.1. Acte normative cu caracter uniformizant
- 1.2. Legile speciale privind protecția proprietății industriale
- 1.3. Regulamentele conexe aplicării legilor speciale privind protecția proprietății industriale
- 1.4. Hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova
- 1.5. Alte acte normative

2. Acte normative internaționale în domeniul protecției proprietății industriale, la care Republica Moldova este parte

- 2.1. Convenții, aranjamente, tratate – internaționale
- 2.2. Convenții, aranjamente, tratate - regionale

Informația detaliată cu referire la cadrul normativ aplicabil protecției proprietății industriale în Republica Moldova poate fi consultată la adresele: <https://agepi.gov.md/ro/legislatie/nationale> și <https://agepi.gov.md/ro/legislatie/internationale> corespunzător.

³ WIPO Handbook, (2017) Introduction to intellectual property, theory and practice, second edition, ISBN 978-90-411-6093-5 (pag. 7)

II. Protecția proprietății industriale în Republica Moldova (situația actuală)

Cadrul normativ aplicabil Republicii Moldova, prevede că în cazul obiectelor de proprietate industrială, dreptul asupra acestora apare în urma înregistrării, a acordării titlului de protecție de către oficiul național de proprietate intelectuală sau în alte condiții prevăzute de legislația națională, precum și în baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Drepturile, actele și faptele privitoare la obiectele proprietății intelectuale sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege, prin registrele ținute, conform legii, de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală.

De regulă, drepturile asupra obiectelor de proprietate industrială sunt drepturi exclusive acordate, urmare înregistrării, pe o perioadă determinată de timp. Însă sunt și anumite excepții, cum ar fi drepturile asupra unui desen sau model industrial neînregistrat, sau dreptul de utilizare pentru indicații geografice și denumiri de origine. În plus, înregistrarea unui obiect de proprietate industrială produce efecte doar pe teritoriul țării/uniunii oficiul căreia a acordat protecția. În context, deosebit de importantă se prezintă valorificarea sistemelor internaționale și regionale de protecție a proprietății industriale.

1. Protecția invențiilor în Republica Moldova este asigurată în baza înregistrării, extinderii efectelor sau validării conform următoarelor acte normative de bază aplicabile:

- Legea privind Codul civil al Republicii Moldova nr.1107 din 06.06.2002 Publicat : 22.06.2002 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 82-86 art Nr : 661 cu modificările și completările ulterioare;

- Legea privind protecția invențiilor nr. 50-XVI (legea 50/2008), adoptată la 07.03.2008, în vigoare din 04.10.2008;

- Tratatul de cooperare în domeniul brevetelor (PCT), ratificat prin *Hotărîrea Parlamentului nr. 1624-XII din 26 octombrie 1993*

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Europeană de Brevete privind validarea brevetelor Europene (Acord de validare), în vigoare din 01.11.2015

- Acord între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Eurasiatică de Brevete privind protecția juridică a invențiilor pe teritoriul Republicii Moldova după denunțarea de către Republica Moldova a Convenției eurasiatice de brevete, în vigoare din 03.12.2012

Invențiile sunt protejate prin următoarele titluri de protecție, conferite în condițiile Legii 50/2008:

- a) brevet de invenție - titlu de protecție ce conferă titularului dreptul exclusiv de exploatare a invenției pe o perioadă de 20 de ani;

- b) brevet de invenție de scurtă durată- titlu de protecție ce conferă titularului dreptul exclusiv de exploatare a invenției pe o perioadă de 6 ani cu posibilitatea prelungirii termenului de valabilitate pentru o perioadă de cel mult 4 ani;

- c) certificat complementar de protecție - certificat care conferă titularului unui brevet ce produce efecte în Republica Moldova, al cărui obiect este un produs medicamentos sau un produs fitofarmaceutic (brevet de bază), pentru care s-a eliberat o autorizație de lansare pe piață, posibilitatea de a obține, prelungirea efectelor legale ale brevetului de bază, pentru o perioadă egală cu perioada cuprinsă între

data de depozit a cererii de brevet și data eliberării primei autorizații, redusă cu 5 ani, pentru părțile brevetului de bază care corespund autorizației;

d) brevet eurasiatic – brevet eliberat, în baza unei cereri eurasiatice, depuse până la 26 aprilie 2012, conform Convenției eurasiatice de brevete, adoptată la Moscova la 17 februarie 1994;

e) brevet european validat - brevetul eliberat de către Organizația Europeană de Brevete, conform Convenției privind eliberarea brevetelor europene, adoptată la München la 5 octombrie 1973, pe baza cererii de brevet european, pentru care a fost solicitată și confirmată validarea în Republica Moldova.

Invențiile pot avea ca obiect un produs, un procedeu, o metodă, precum și aplicarea acestora pentru o anumită destinație, cu condiția că aceasta să nu rezulte în mod evident din proprietățile cunoscute ale produsului, procedurii sau metodei aplicate.

O invenție din orice domeniu tehnologic poate fi protejată dacă satisface cumulativ următoarele criterii:

- Aplicabilitate industrială. O invenție este considerată ca fiind susceptibilă de aplicare industrială dacă obiectul ei poate fi fabricat sau utilizat în oricare dintre domeniile industriale, inclusiv în agricultură.

- Noutate. O invenție se consideră nouă dacă nu este cuprinsă în stadiul tehnicii, care include toate cunoștințele care au fost făcute accesibile publicului printr-o descriere făcută în scris sau oral, prin utilizare sau în orice alt mod, până la data depozitării cererii de brevet sau la data priorității recunoscute.

- Activitate inventivă. O invenție este considerată că implică o activitate inventivă dacă, pentru un specialist în domeniu, ea nu rezultă în mod evident din cunoștințele cuprinse în stadiul tehnicii.

Dreptul la brevet aparține inventatorului sau succesorului lui în drepturi. În cazul în care o invenție are mai mulți coautori, dreptul le aparține în comun. Dacă mai multe persoane au creat, independent una de alta, aceeași invenție, dreptul la brevet aparține persoanei a cărei cerere de brevet are cea mai veche dată de prioritate. Dreptul la brevet pentru invenția creată de salariat în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu sau executând o sarcină concretă încredințată în scris (invenție de serviciu) aparține angajatorului, dacă contractul încheiat nu prevede altfel.

2. Protecția soiurilor de plante în Republica Moldova este asigurată în baza înregistrării, conform Legii nr. 39 din 29.02.2008 privind protecția soiurilor de plante.

Politica statului în domeniul protecției juridice și utilizării soiurilor este realizată în Republica Moldova de următoarele organe:

- Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (în continuare AGEPI);
- Comisia de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante a Republicii Moldova (în continuare Comisia de Stat);

AGEPI este oficiul național în domeniul protecției proprietății intelectuale și este unica autoritate a Republicii Moldova care acordă protecție juridică noilor soiuri de plante. AGEPI recepționează cererile de brevet pentru soiuri de plante, efectuează examinarea cererilor, publicarea oficială a acestora în Buletinul Oficial de Proprietate Intelectuală a Republicii Moldova, acordă și eliberează brevete pentru soi de plantă, ține Registrul Cererilor de Brevet și Registrul Brevetelor pentru Soiurile de Plante.

Comisia de Stat este organul care efectuează testarea soiurilor de plante în cadrul centrelor sale de testare, al stațiilor sale experimentale, al instituțiilor specializate și laboratoarelor conform metodologiilor și termenelor stabilite, în baza standardelor internaționale, în vederea aprecierii conformității lor cu condițiile de brevetabilitate, respectiv distinctivitate, uniformitate și stabilitate, de asemenea, efectuează testarea soiurilor în vederea aprecierii valorii lor agronomice.

Drepturile asupra unui soi sunt obținute și protejate pe teritoriul Republicii Moldova prin acordarea unui brevet pentru soi de plantă de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală în conformitate cu Legea 39/2008 și actele normative subordonate legii, precum și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Conform Legii 39/2008, un soi este brevetabil numai dacă este: distinct, uniform, stabil și nou.

De asemenea, soiul trebuie să fie desemnat printr-o denumire care îndeplinește cerințele legale.

Brevetul oferă titularului drepturi exclusive de exploatare și oportunitatea obținerii unui profit care să-i permită atât recuperarea investițiilor financiare anterioare, cât și efectuarea unor noi investiții. În același timp brevetul certifică dreptul moral al amelioratorului de a i se recunoaște această calitate, precum și dreptul economic al acestuia, adică dreptul la remunerarea muncii de creare a soiului.

Durata protecției prin brevet pentru soi de plantă se extinde până la 25 de ani, iar în cazul soiurilor de viță-de-vie, cartof și arbori – până la 30 de ani, începând de la data publicării în BOPI a mențiunii privind acordarea brevetului. La solicitarea titularului de brevet, durata protecției prin brevet poate fi prelungită cu încă 5 ani după expirarea termenelor menționate.

3. Protecția design-ului industrial în Republica Moldova se asigură în condițiile legii nr. 161 din 12.07.2007 privind protecția desenelor și modelelor industriale (Legea 161/2007) pentru:

a) desenele sau modelele industriale înregistrate și confirmate prin certificatul de înregistrare a desenului sau modelului industrial (denumit în continuare certificat de înregistrare);

b) desenele sau modelele industriale internaționale înregistrate conform Aranjamentului de la Haga privind înregistrarea internațională a desenelor și modelelor industriale, adoptat la 6 noiembrie 1925 (denumit în continuare Aranjamentul de la Haga) pentru care a fost solicitată și acordată protecție pe teritoriul Republicii Moldova;

c) desenele sau modelele industriale neînregistrate în cazul în care au fost făcute publice în conformitate cu Legea 161/2007.

Design-ul industrial reprezintă aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a lui, rezultat în special din caracteristicile liniilor, conturilor, culorilor, formei, texturii și/sau ale materialelor și/sau ale decorării produsului în sine.

Design-ul industrial se poate referi la forma produsului, forma ambalajului, design-ul încăperilor, etichete etc.

Design-ul poate fi bidimensional (desen industrial) sau tridimensional (model industrial), precum și o combinație a acestora.

Protecția pentru desenul sau modelul industrial (DMI) este asigurată doar dacă acesta îndeplinește cumulativ următoarele cerințe:

- este *nou* (nici un desen sau model industrial identic nu a fost făcut public până la data de depozit a cererii sau până la data priorității invocate) și
- are *caracter individual* (impresia globală pe care o produce asupra utilizatorului avizat este diferită de impresia produsă asupra unui asemenea utilizator de orice alt desen sau model industrial făcut public până la data de depozit a cererii sau până la data priorității invocate).

Dreptul asupra desenului sau modelului industrial aparține autorului și/sau succesorului lui în drepturi. Este considerat autor al desenului sau al modelului industrial persoana fizică care le-a realizat prin munca sa creatoare. În cazul în care mai mulți autori au creat împreună același desen sau model industrial, dreptul asupra acestuia le aparține în comun. Modul de exercitare de către autori a drepturilor lor se stabilește în contract, încheiat între ei.

Un desen sau un model industrial înregistrat este protejat pe parcursul unei perioade de 5 ani, începând cu data de depozit. Valabilitatea certificatului de înregistrare poate fi prelungită pentru mai multe perioade de câte 5 ani, până la maximum 25 de ani de la data de depozit.

Desenul sau modelul industrial neînregistrat este protejat pe parcursul unei perioade de 3 ani de la data la care a fost făcut public pentru prima oară în Republica Moldova.

4. Protecția mărcilor în Republica Moldova este asigurată în baza Legii nr. 38 din 29.02.2008 privind protecția mărcilor (Legea 38/2008) prin:

- a) înregistrare în condițiile legii;
- b) înregistrare internațională conform Aranjamentului de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor din 14 aprilie 1891, denumit în continuare Aranjamentul de la Madrid, sau conform Protocolului referitor la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor din 27 iunie 1989, denumit în continuare Protocolul referitor la Aranjament și respectiv extinderea efectelor pentru teritoriul Republicii Moldova;
- c) recunoașterea mărcii ca fiind notorie.

Marca este orice semn sau orice combinație de semne care servesc la deosebirea produselor sau a serviciilor anumitor persoane fizice/juridice de ale altor persoane.

Pot constitui mărci orice semne:

- a) susceptibile de reprezentare grafică – cuvinte (inclusiv nume de persoane), litere, cifre, desene, culori, combinații de culori, elemente figurative, forme tridimensionale, în special forma produsului sau a ambalajului acestuia, holograme, semne de poziționare;
 - b) sonore, olfactive, tactile,
- precum și orice combinații de astfel de semne, cu condiția ca aceste semne să poată servi la deosebirea produselor și/sau serviciilor unei persoane fizice sau juridice de cele ale altor persoane fizice sau juridice.

Un semn poate fi înregistrat în calitate de marcă dacă:

- Poate diferenția un produs/serviciu de produse servicii concurente (*distinctivitatea mărcii*).
- Nu este fals în raport cu produsele și/sau serviciile revendicate

- Nu aduce atingere unui drept anterior
- Nu prejudiciază imaginea și/sau interesele statului
- Nu este contrar ordinii publice sau bunelor moravuri

Dreptul asupra mărcii aparține titularului mărcii, care este persoana fizică sau juridică ori grupul de persoane fizice și/sau juridice în numele căreia/căruia marca este protejată în conformitate cu prezenta lege.

Drepturile dobândite prin înregistrarea mărcii în Registrul național al mărcilor se confirmă prin titlul de protecție – certificatul de înregistrare a mărcii.

Durata protecției mărcii este de 10 ani din data de depozit și poate fi reînnoită ori de câte ori dorește titularul.

5. Protecția denumirilor de origine, indicațiilor geografice și specialităților tradiționale garantate în Republica Moldova este asigurată în baza Legii nr. 66 din 27.03.2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate în baza înregistrării lor la AGEPI, în modul stabilit de lege, sau în baza tratatelor internaționale, inclusiv a acordurilor bilaterale, la care Republica Moldova este parte.

Indicația geografică (IG) este denumirea unei regiuni sau a unei localități, a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări, care servește la desemnarea unui produs originar din această regiune sau localitate, din acest loc determinat sau din această țară și care posedă o calitate specifică, reputație sau alte caracteristici ce pot fi atribuite acestei origini geografice și cel puțin una dintre ale cărei etape de producție se desfășoară în aria geografică delimitată.

Denumirea de origine (DO) este denumirea geografică a unei regiuni sau localități, a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări, care servește la desemnarea unui produs originar din această regiune, localitate, loc determinat sau țară și a cărui calitate sau caracteristici sunt, în mod esențial sau exclusiv, datorate mediului geografic, cuprinzând factorii naturali și umani, ale cărui etape de producție se desfășoară, toate, în aria geografică delimitată.

Specialitatea tradițională garantată (STG) este definită drept un produs agricol sau alimentar tradițional a cărui specificitate este recunoscută prin înregistrare conform Legii nr. 66-XVI din 27.03.2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate. (specificitatea reprezintă caracteristica sau ansamblul de caracteristici prin care un produs agricol sau alimentar se distinge în mod clar de alte produse agricole sau alimentare similare aparținând aceleiași categorii; produs tradițional – tradițional – utilizare dovedită pe piața națională pentru o perioadă care permite transmiterea între generații; această perioadă este de cel puțin 30 de ani).

În conformitate cu prevederile legale, doar un grup este în drept să depună o cerere de înregistrare a unei DO, IG, sau a unei STG.

Prin „grup” se înțelege orice asociere, indiferent de forma sa juridică sau componența sa, de producători care desfășoară o activitate de producție în aria geografică delimitată, pentru produsele indicate în cerere. La acest grup pot participa și alte părți interesate.

O persoană fizică sau juridică poate fi asimilată unui grup în condiții speciale prevăzute de lege.

Cererea pentru înregistrarea unei DO, IG sau a unei STG poate fi acceptată ținând cont de faptul că sunt excluse de la protecție și nu pot fi înregistrate:

- denumirile care nu îndeplinesc condițiile specificate în definiții
- denumirile care sunt contrare ordinii publice sau bunelor moravuri;
- denumirile devenite generice

De asemenea, o denumire nu poate fi înregistrată ca DO, IG sau STG și atunci când este în conflict cu:

- a) o marcă anterior înregistrată pentru produse identice sau similare,
- b) denumirea unui soi de plante sau a unei rase de animale,
- c) o denumire omonimă sau parțial omonimă deja protejată

dacă înregistrarea va fi de natură să inducă în eroare consumatorul în ceea ce privește identitatea sau originea adevărată a produsului

Înregistrarea denumirii de origine, indicației geografice sau a specialității tradiționale garantate nu generează apariția unor drepturi exclusive, ci doar apariția dreptului de utilizare a acestora.

Durata protecției unei denumiri de origine, unei indicații geografice, sau a unei specialități tradiționale garantate începe din data de depozit a cererii și este nelimitată.

Dreptul de utilizare a denumirii de origine sau a indicației geografice protejate se acordă sub rezerva respectării cerințelor caietului de sarcini corespunzător.

III. Efectele înregistrării obiectelor de proprietate industrială: drepturi conferite, limite și căi de valorificare

1. Drepturile conferite. Înregistrarea unui obiect de proprietate industrială conferă titularului dreptul exclusiv de a-l utiliza și de a interzice oricărui terț utilizarea sa fără acordul titularului. Excepție de la această regulă o constituie design-ul neînregistrat⁴, denumirile de origine, indicațiile geografice și specialitățile tradiționale garantate⁵

În esență, drepturile exclusive conferite de înregistrare titularilor de drepturi are două componente:

- Dreptul de utilizare (drept pozitiv)
- Dreptul de a interzice orice utilizare fără consimțământul titularului (drept negativ)

Prin utilizare se înțelege în special fabricarea, includerea într-o ofertă, introducerea pe piață, importul, exportul sau utilizarea în scopuri comerciale a unui produs care constituie, în care a fost integrat ori căruia i s-a aplicat obiectul de proprietate industrială în cauză, precum și depozitarea produsului respectiv în scopurile sus-menționate.

2. Drepturile exclusive acordate pentru obiectele de proprietate industrială urmare înregistrării nu sunt absolute și comportă anumite **limitări** specifice fiecărui obiect:

A) Drepturile acordate de brevet nu se extind asupra:

⁴ Desenul sau modelul industrial neînregistrat nu conferă titularului dreptul de a interzice utilizarea fără consimțământul său, decât dacă utilizarea contestată rezultă din copierea desenului sau modelului industrial protejat.

⁵ Înregistrarea DO, IG, STG nu generează apariția drepturilor exclusive.

- a) acțiunilor efectuate într-un cadru privat în scopuri necomerciale;
- b) acțiunilor efectuate în scopuri experimentale în privința obiectului invenției brevetate;
- c) preparării extemporaneu o singură dată în farmacie a unui medicament, conform rețetei medicale, precum și asupra acțiunilor cu privire la medicamentul astfel preparat;
- d) folosirii obiectului invenției brevetate la bordul navelor străine care intră, temporar sau accidental, în apele Republicii Moldova, cu condiția ca invenția să fie folosită exclusiv pentru necesitățile navei;
- e) folosirii obiectului invenției brevetate în construcția sau în operarea vehiculelor terestre sau aeriene ori a altor mijloace de transport aparținând țărilor membre ale tratatelor internaționale privind invențiile la care Republica Moldova este parte, ori în construcția pieselor accesorii pentru aceste vehicule, când aceste mijloace de transport pătrund, temporar sau accidental, pe teritoriul Republicii Moldova;

B) Dreptul titularului de brevet pentru un soi de plantă nu se extinde asupra:

- a) acțiunilor efectuate în scopuri personale necomerciale;
- b) acțiunilor efectuate în scopul cercetărilor și experimentelor științifice;
- c) acțiunilor efectuate în scopul creării sau descoperirii și dezvoltării altor soiuri.

De asemenea, producătorii agricoli pot să utilizeze, în scopul multiplicării pe terenurile proprii, produsul recoltei obținute prin cultivarea pe terenurile proprii a materialului de multiplicare al unui soi protejat, cu excepția hibridilor, a soiurilor sintetice, a soiurilor de arbori, de arbuști și de viță-de-vie, conform Regulamentului privind procedurile de depunere și examinare a cererii, de acordare și de menținere în vigoare a brevetului pentru soi de plantă, aprobat de Guvern

C) Drepturile conferite de desenul sau de modelul industrial nu se exercită în cazul:

- a) acțiunilor efectuate cu titlu privat și în scopuri necomerciale;
- b) acțiunilor efectuate în scopuri experimentale;
- c) acțiunilor de reproducere în scopuri didactice sau bibliografice, cu indicarea sursei;
- d) echipamentelor, mijloacelor de transport, înmatriculate într-o țară terță, care pătrund temporar pe teritoriul Republicii Moldova, precum și importului în Republica Moldova de piese și accesorii în vederea reparării vehiculelor menționate și executării de reparații la vehiculele menționate.

D) Dreptul exclusiv asupra mărcii nu-i permite titularului să interzică unui terț să utilizeze în activitatea sa industrială sau comercială, în concordanță cu practicile oneste:

- a) propriul său nume sau adresa sa;
- b) indicațiile referitoare la specia, calitatea, cantitatea, destinația, valoarea, originea geografică, timpul fabricării produsului sau prestării serviciului, la alte caracteristici ale acestora;
- c) marca, în cazul când este necesar de a indica destinația unui produs și/sau serviciu, în special în calitate de accesoriu ori de piesă detașabilă.

Dreptul exclusiv nu se extinde asupra elementelor mărcii care, în conformitate cu legea, nu pot fi înregistrate independent în calitate de mărci, cum ar fi, dar fără a se limita la, termenii descriptivi

E) Înregistrarea denumirilor de origine, indicațiilor geografice și specialităților tradiționale garantate, nu generează apariția unor drepturi exclusive, iar limitarea drepturilor conferite prin înregistrare se materializează în prevederea că în cazul în care o denumire înregistrată conține în sine

denumirea generică a unui produs, utilizarea acestei denumiri generice pentru produsele corespunzătoare nu se consideră contrară prevederilor legale.

3. Valorificarea drepturilor exclusive asupra obiectelor de proprietate industrială poate fi realizată de titularul de drepturi prin plasarea pe piață a produselor care constau, în care sunt integrate sau pe care au fost aplicate obiectele corespunzătoare de proprietate industrială.

Totodată drepturile exclusive asupra unui obiect de proprietate industrială (OPI) pot fi transmise integral sau parțial prin cesiune, prin contract franciză, contract de licență, precum și prin succesiune⁶.

Prin contract de cesiune a drepturilor asupra OPI, titularul unui OPI (cedent) transmite drepturile sale asupra OPI unei alte persoane (cesionar). OPI, independent de transferul întreprinderii, poate fi cesionat (după caz, total sau parțial). Transferul întreprinderii în totalitate implică cesiunea OPI, excepție fac cazurile când există un contract ce prevede altfel sau când acest fapt rezultă clar din circumstanțe.

Prin contract de franciză o parte (francizor) acordă celeilalte părți (francizat), în schimbul unei redevențe, dreptul de a desfășura o activitate comercială (activitate de franciză) în cadrul rețelei francizorului, cu scopul de a furniza anumite produse în numele și pe contul francizatului, iar francizatului are dreptul și obligația de a folosi denumirea comercială, marca sau alte obiecte ale drepturilor asupra obiectului de proprietate intelectuală, know-how și metode ale activității comerciale ale francizorului.

OPI poate face obiectul licențelor exclusive sau neexclusive pentru toate sau pentru o parte din produsele și/sau serviciile pentru care este înregistrată. Prin contract de licență, titularul OPI înregistrate (licențiar) transmite dreptul de utilizare a acesteia oricărei alte persoane (licențiat), rezervându-și dreptul de proprietate asupra OPI.

De asemenea un OPI asupra căruia au apărut drepturi exclusive poate face obiectul unui gaj, al altor drepturi reale, precum și al unei executări silite.

Gajul se înregistrează în Registrul garanțiilor reale mobiliare conform prevederilor Legii cu privire la gaj.

IV. Carențe ale sistemului de protecție a proprietății industriale în Republica Moldova

Deși armonizat în mare cu reglementările comunitare dar și cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, domeniul proprietății industriale necesită anumite revizuri pentru a da un impuls inovării, competitivității, creării de locuri de muncă și finanțării unor domenii strategice ale cercetării în Republica Moldova.

Dintre cele mai semnificative vom menționa:

1) În domeniul brevete de invenție și soiuri de plante:

- La data de 01.11.2015 a intrat în vigoare Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Europeană de Brevete privind validarea brevetelor Europene (Acord de validare).

⁶ OPI în privința cărora nu au apărut careva drepturi exclusive nu pot fi cesionate, licențiate și nu pot face obiectul unor drepturi reale

Implementarea acestuia este benefică economiei Republicii Moldova, dar nu este pe deplin fructificată de potențialii utilizatori ai sistemului.

- Legile speciale nu prevăd mecanisme suplimentare, simplificate cu referire la acordarea licențelor obligatorii în cazul constatării promovării practicilor anticoncurențiale de către titularul unui brevet de invenție, precum și nu sunt pe deplin valorificate flexibilitățile Acordului TRIPS în partea ce ține de aplicarea licențelor obligatorii în situații de urgență, sau în interes de sănătate publică.

- La data de 28.06.2016 prin HG nr. 805 a fost aprobat Regulamentul cu privire la susținerea brevetării în străinătate a invențiilor și a soiurilor de plante create în Republica Moldova care pe parcursul primilor 5 ani de funcționare nu a fost utilizat niciodată de inventatorii din Republica Moldova. Astfel, mecanismul instituit nu este funcțional.

2) În domeniul mărci și design industrial:

- Cadrul regulator instituit nu este echitabil în privința regimului juridic al mărcilor notorii (acestea fiind recunoscute prin decizia instanței de judecată pe un termen nelimitat de timp și fiind înscrise în Registrul mărcilor notorii). Sistemul existent instituit dă naștere unor situații de abuz, deoarece unele mărci recunoscute notorii, pe parcursul anilor pierd notorietatea, dar acest lucru nu e prevăzut în legislație. Totodată, în legea de specialitate se folosesc în paralel două noțiuni, marcă notorie și marcă care se bucură de renume pe teritoriul Republicii Moldova. Acest lucru dă naștere unor situații de incertitudine și interpretări ambigue;

- Spre deosebire de sistemul mărcilor și design-ului comunitare în care oficiul european de proprietate intelectuală (EUIPO) examinează semnele înaintate spre protecție doar prin prisma criteriilor absolute de pasibilitate de protecție, în cazul Republicii Moldova, AGEPI își asumă deseori rolul de arbitru asupra potențialului risc de confuzie, asupra noutății și caracterului individual, creând astfel bariere artificiale satisfacerii revendicărilor unor noi utilizatori ai sistemului.

- Nu este pe deplin fructificat mecanismul de contracarare a actelor de rea-credință. Totodată, nu este foarte clar definit regimul juridic al mărcilor neînregistrate.

3) În domeniul denumiri de origine, indicații geografice și specialități tradiționale garantate:

- Nu există nici la nivel legislativ, nici la nivel instituțional, un mecanism clar și transparent de asigurare a controlului oficial, în partea ce ține de respectarea prevederilor caietelor de sarcini;

- Nu este reglementat mecanismul de obținere a dreptului de utilizare a specialităților tradiționale garantate;

- La data de 11 aprilie 2016 Republica Moldova a semnat Actul de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona privind denumirile de origine și indicațiile geografice, dar până la moment încă nu l-a ratificat, ceea ce face imposibilă asigurarea protecției IG naționale în peste 50 de state acoperite de acest Act internațional.

Recomandări:

În vederea fortificării sistemului de protecție a proprietății industriale în Republica Moldova sunt necesare:

1. Revizuirea mecanismului de acordare a licențelor obligatorii prin prisma prevederilor art. 31 și 31bis ale Acordului TRIPS, în special în partea ce ține de reprimarea practicilor anticoncurențiale și gestionarea stărilor de urgență;

2. Depunerea unor eforturi suplimentare din partea AGEPI în vederea promovării sistemului de validare a brevetelor europene, dar și a oportunităților de susținere a brevetării în străinătate a invențiilor și a soiurilor de plante create în Republica Moldova.

3. Dezvoltarea continuă și constantă a legislației naționale în domeniul invențiilor, soiurilor de plante, mărcilor, desenelor și modelelor industriale, denumirilor de origine, indicațiilor geografice și specialităților tradiționale garantate cu preluarea celor mai bune practici internaționale în domeniul protecției și protecției drepturilor de proprietate industriale, aspect ce constituie pilonul de bază în dezvoltarea sistemului național de PI.

4. Implementarea unui mecanism clar și transparent de asigurare a controlului oficial în sistemul de protecție a IG, DO și STG care este o condiție pentru dezvoltarea acestuia și implicit pentru promovarea produselor locale tradiționale cu valoare adăugată

5. Aprofundarea colaborării internaționale, regionale și bilaterale cu OMPI, OEB, EUIPO, oficiile de profil din statele terțe, asociațiile titularilor de drepturi de PI din străinătate în vederea fructificării platformelor de schimb de experiență și totodată de ridicare a nivelului de cultură juridică în domeniul protecției proprietății industriale.

6. Digitalizarea serviciilor prestate de AGEPI și integrarea acestora în platformele guvernamentale și, după caz, internaționale online, în scopul creșterii transparenței și facilitării accesului potențialilor beneficiari la sistemul de protecție a PI în Republica Moldova.

7. Instruirea continuă a specialiștilor și a prestatorilor de servicii în domeniul protecției drepturilor de proprietate industrială, crearea de masterate pentru specialitatea PI în cadrul mediului universitar.